

בענין נקודות בס"ת

כ"ו, אלול תרל"ד

לכבוד הרב החו"ב וכו' מו"ה נפתלי נ"י שלו' וכט"ס.

הגיעני מכתבו אודות הס"ת אשר יש על התגין נקודות כמין כתר. הנה אף שלכתחילה בוודאי אין לעשות כן ופעם אחת גערתי בסופר שרצה לעשות הנקודות הנ"ל, מ"מ בדיעבד אין לפסול ס"ת בשביל זה. כי מה שטוען כת"ה מדברי המג"א בסי' ל"ו ס"ק ג' ומדברי הגהת יד אפרים שם כל זה אינו ענין להנידון, כי הם דברו בתגין אשר הם כדמות אותיות, דהיינו כזיין קטן שהתג יש לו ראש וגם קו משוך מאמצע הראש והוא כדמות זיין קטן כי כן דרך לעשות התגין, ועיין בשערי תשובה שם ס"ק ד' שכתב בשם מהר"ם שהתגין צריכין להיות כדמות זיינין ע"ש, ובכה"ג נראין כאותיות קטנות בין השיטין, משא"כ באופן שכתב כת"ה שאינם רק נקודות בעלמא ואינם אותיות וגם אינם מחוברים לא להאות ולא להתגין איני רואה בזה צד פסול דיעבד. ומה שהביא כת"ה מספר שיש בו פיסוק פסוקים וכן ספר המנוקד דפסול ביו"ד סוף סי' רע"ד, אין מזה ראייה לנידון השאלה דספר המנוקד פסול משום דיש אם למסורת והניקוד מגרע המסורת כמש"כ הט"ז ס"ק ו' והוא מדברי ר"י שהביא הב"י. ותדע דהא שם פסול אפילו אם הסיר הניקוד והיינו משום שנראה שהסופר לא חשש למסורת כמש"כ הגו"ב בחלק יו"ד סי' ע"ד. ומה שהביא מדברי הט"ז שם ס"ק ז' לענין השרטוטין בסוף השיטה שכתב שיש בזה עבירה שעושה שינוי ממה שהיה בתורת משה ע"ש, נראה ברור דרק לכתחילה הוא אבל לא כתב כן הט"ז לענין פסול דיעבד אעפ"י שיש יתרון בתורה, וגדולה מזו מצינו שהכשיר הגו"ב בסי' הנ"ל באם הי' כתוב אותיות יתירות בס"ת אם אין האות המיותר קרוב לתיבה שיהיה נקרא עם התיבה ודלא כמהרש"ל ע"ש, וכן הש"ך בסי' רע"ו ס"ק י"א ג"כ לא כתב רק לענין איסור לכתחילה ולא לפסול בדיעבד. וכן מה שהביא כת"ה מתשובת ב"ש שהובא בפ"ת סוף סי' רע"ד ס"ק ט' לענין פיסוק פסוקים למעלה מן השיטה שפסול, ג"כ הטעם הוא משום שנעשה להפסיק הפסוקים ואנן אין בקיאין בפיסוק פסוקים כמבואר בפ"ק דקדושין משא"כ בנקודות שכתב מעכ"ת שלא נעשו לשום דבר רק לנו. ומה שהביא מתשובת חת"ס סי' רס"ה הנה תשובת חת"ס לא נמצא אתי אך מ"מ נ"ל שאין לפסול הס"ת.

והנה מדברי מעכ"ת נראה שאם הנקודות מחוברים להאותיות עדיף טפי ולדידי איפכא מסתברא דאם היו הנקודות מחוברים להאות או להתגין הייתי חוכך לפסול, משא"כ כשאינם מחוברים גם להתגין לא נשאר לנו רק הקפידה מה שהוסיף על מה שהי' כתוב בתורת משה, ואין זה פסול דיעבד כנ"ל. ובפרט שיש מקום אתי לומר

הואיל ונעשו לנוי אין זה יתרון דהא בד' מינים שבלולב שבוודאי יש קפידה גדולה
 יתרון מין לענין בל תוסיף וגם לפעמים לענין פסול דיעבד, עיין בסוכה דף ל"א
 ב' בתוס' ד"ה הואיל וכו' ובספר קהילת יעקב שם, ומ"מ בהוסיף מין לנוי אינו
 פסול וגם אינו עובר בבל תוסיף כמבואר שם דף ל"ו ע"ב משנה וברא"ש שם. וסוף
 בר לענ"ד אין לפסול הס"ת בשביל הנקודות הנ"ל וכתבתי גם להגאב"ד דקידאן
 דזן זה והסכים עמי להכשיר הס"ת בלא פקפוק. ולע"ד אם הנקודות הם בהרבה
 קומות באופן שהמחיקה יגנה את הס"ת אין למוחקם, אך לפי הנראה אינו רק
 שיטה ראשונה של כל עמוד, כי בין שיטה לשיטה אין רווח כ"כ לעשות הנקודות
 נ"ל, ובהיות כן לא יגונה בשביל זה הס"ת, לכן יותר טוב למוחקם, אבל לא לפסול
 "ת בשביל זה. וכ"כ לי הגאב"ד דקידאן אף שהוא ראה בשו"ת ח"ס תשו' רס"ה
 וכתב מעכת"ה עכ"ז הסכים עמי. אמנם אם הנקודות מחוברים להתגיין או להאות
 ריע אצלי יותר. אבל באופן שכתב מעכת"ה שאינם רק נקודות בעלמא או שריטות
 יו שאין עליהם שום תמונת אות וגם אינם מחוברים כלל לשום דבר, הס"ת כשרה
 גם אינם מקלקלים צורתו באותיות.

יקבל מעכת"ה השלום מאדון השלום ויתברך בכוח"ט בנפשו ונפש אוהבו.

מאיר מיכל החופ"ק שאט.

לשכת הסופר

ממך הראי"ה זצ"ל*

אמנם בעיקר הדבר תלמוד גדול אני צריך גם בדברי הנוב"י וכמ"כ בדברי מרא
 שמעתיא שליט"א ובמש"כ ע"ד הט"ז שאין לנו להוסיף על תורת משה ממה
 שקבלוה שהוא רק לכתחילה צ"ע הרי אין הדברים בט"ז מהסברא אבל מקורם
 מהב"י בשם תשובות הרמב"ן והוא ז"ל כתב זה בטעם למסכת סופרים דס"ת
 המנוקד יגנו, א"כ האי טעמא מעכב הוא. והנה הב"י שם הביא בשם ר"י עוד טעם
 של מסורת ומקרא, אמת שהב"י כתב וכ"כ משמע דשניהם שוים אבל לפום. ריהטא
 רב המרחק ביניהם, דאם מצד מקרא ומסורת דוקא בנקודות יש לפסול אבל משום
 שאין להוסיף על תורת משה [[יש לפסול גם בתיבות כפולות]]. ואם נאמר
 שמחלוקת יש בדבר א"כ אזדא לה ראית הנוב"י מדברי הראב"ד בתיבות כפולים
 בתפילין דאולי הראב"ד ס"ל דעיקר הטעם מצד מקרא ומסורת ודלא כרמב"ן,
 לדעת הרמב"ם באמת פסול גם בתיבות כפולות. אמנם לפ"ז י"ל שראוי להקל שהרי
 הרמב"ן יחידאה לגבי הר"י בשם הגאון רבינו האי. אמנם א"א לנו לומר שיהי
 הדבר שנוי במחלוקת שהרי טעמו של רבינו הג' כתב הב"י שכ"כ הרשב"א, ותשובת
 הרמב"ן ג"כ להרשב"א היא כמבואר בהקדמת הב"י וכ"ה אצלנו במיוחסות, א"כ
 לכאורה דברי הרשב"א סתרי אהדדי שהרי נפ"מ רבה יש בין שני הטעמים. אבל

* בכת"י ישנם מספר מקומות שנקרעו והשלמנו ע"פ השערה בתוך סוגריים כפולים.

כאשר עיינתי בפנים בתשובת הרשב"א סי' רל"ח לע"ד באורו כך, שכתב וז"ל שאין לנו אלא כנתינתו מסיני ובודאי נראה שאין ס"ת מנוקד ואם נקד פסול שכמה דורשין חכמים כו', הרי צירף שני הטעמים יחד, וצריך ביאור תרתי למה לי, ונלע"ד דזה הטעם של מקרא ומסורת אינו מספיק כ"א על התיבה שעליה יש מקרא ומסורת, כגון אם ינקד בסכת או קרנת שיעקר המסורת, אבל בתיבה שאין בה מקרא ומסורת מנ"ל, ופשטא דמסכת סופרים משמע כל מה שנקד פסול, ע"כ אמר שעיקר הדבר שאין לנו להוסיף על מה שנאמר בסיני, אך מפני שי"ל מנ"ל שמסיני ניתן דוקא שלא לנקד דילמא א"צ לנקד אבל אם מנקד אין בכך כלום והוסיף הידור, ע"ז השיב כיון שמפסיד המסורת ע"כ קפידא הוי כעת שלא לנקד א"כ בכל התורה כולה הוי הוספה. ולפי"ז י"ל שבמקום שאינה הוספה [[אין לפסול הס"ת עכ"פ בדיעבד לכן]] חפשו [[עוד]] טעמים אחרים לבד הטעם שאין ראוי להוסיף כ"א בנקודות שהי' מקום לדון שיותר טוב שיכתבו כיון שקורין אותם אבל אם הוסיף דבר זה ממש י"ל שזה ידענו מטעם הראשון. וזה א"א לומר שהראשון נאמר רק לכתחילה דהא אפסול קאי. ועמש"כ בע"ה בשער הסופר בלשכת השער מענין כתיבת ס"ת ויש מקום לדון.

מכת"י עטור סופרים ה"ד.